

■ Iwona Korohoda,
Kierownik Projektów,
Stowarzyszenie Gmin Polska Sieć „Energie Cités”

Wzmocnienie potencjału administracji publicznej

warunkiem usprawnienia renowacji jej zasobów budowlanych

Według danych Komisji Europejskiej, sektor budowlany odpowiada za około 40% całkowitego zużycia energii i 36% emisji gazów cieplarnianych na terytorium UE. Jednocześnie budynki, w tym publiczne, charakteryzują się znacznym potencjałem oszczędności energii, związanym z możliwymi inwestycjami (30-50% oszczędności), zmianami organizacyjnymi (10% oszczędności) i zmianami zachowań (5% oszczędności).

Wielowymiarowe korzyści dla gospodarki i społeczeństwa wynikające z renowacji budynków w duchu zasady pierwszeństwa efektywności energetycznej nie podlegają już dyskusji. Wśród nich wymienić należy nie tylko ograniczenie zużycia energii i w konsekwencji pozytywne efekty ekonomiczne, takie jak niższe rachunki za energię elektryczną i ciepło, lecz również zmniejszenie emisji CO₂, poprawę jakości powietrza i ograniczenie ubóstwa energetycznego, a w dalszej perspektywie - osiągnięcie wyznaczonych celów klimatycznych, w tym neutralności klimatycznej.

W ramach pakietu „Fit for 55”, obok propozycji objęcia handlem emisjami budynków, kluczowe dla sektora zmiany regulacyjne zawarte są w trzech dyrektywach: o charakterystyce energetycznej budynków (EPBD), w sprawie efektywności energetycznej (EED) oraz o odnawialnych źródłach energii (RED). Najważniejsze reformy dla modernizacji energetycznej budynków to m. in. wprowadzenie ogólnoeuropejskiego standardu budynku zeroemisyjnego, zobowiązanie państw członkowskich do modernizacji co roku minimum 3% budynków będących własnością instytucji publicznych, wprowadzenie minimalnych standardów energetycznych budynków oraz wzrost udziału OZE, możliwy m. in. poprzez zieloną elektryfikację ogrzewania budynków.

Władze publiczne odgrywają szczególną rolę w inicjowaniu i przeprowadzaniu renowacji. Zwykle z jednej strony są właścicielami lub użytkownikami dużych energochłonnych budynków, z drugiej natomiast powinny wyznaczać standardy i nowe kierunki w zakresie efektywności energetycznej oraz dawać przykład sektorowi prywatnemu. Odpowiadają one również za opracowywanie i wdrażanie długoterminowych strategii rozwoju i strategii energetycznych, w tym realizacji celów renowacji publicznych i prywatnych zasobów budowlanych.

W Polsce powierzchnia budynków będących własnością publiczną (prawie pół mln budynków) stanowi znaczny pro-

cent zasobów budowlanych kraju (ponad 14 mln budynków), z których aż 70% jest nieefektywnych energetycznie (zgodnie z danymi zawartymi w Długoterminowej Strategii Renowacji Budynków, opublikowanej w lutym ub. r.). Nasz kraj, podobnie zresztą jak wszystkie kraje UE, mierzy się zatem z koniecznością przyspieszenia tempa i zwiększenia zakresu modernizacji energetycznej budynków, co w przypadku budynków publicznych nie będzie możliwe bez reform w systemie instrumentów wsparcia ich modernizacji. Niektóre z nich, rekomendowane w raporcie Fali Renowacji z 2022 r., obejmują:

- Wprowadzenie podwyższonego wsparcia dla modernizacji publicznych osiągających zeroemisyjny standard w programach wsparcia finansowanych z funduszy unijnych KPO oraz Funduszu Modernizacyjnego.
- Uruchomienie w połowie lat 20. nowego ogólnokrajowego instrumentu finansującego głęboką i kompleksową modernizację budynków publicznych.
- Stworzenie krajowej bazy danych o efektywności energetycznej budynków publicznych poprzez poszerzenie CEEB.
- Stworzenie dedykowanego portalu zawierającego dobre praktyki w zakresie modernizacji zabytków, powiązanego z poszerzoną bazą CEEB.

Przeprowadzone w ramach projektu CaPABle (dot. budowania potencjału władz publicznych w obszarze renowacji budynków użyteczności publicznej) badania pokazały, że istnieją liczne bariery polityczne, instytucjonalne oraz organizacyjne, które należy pokonać, aby zgodnie z założeniami Fali Renowacji powiódł się proces dekarbonizacji i poprawy efektywności energetycznej budynków publicznych.

Stwierdzono konieczność stworzenia niezbędnej zachęty politycznej oraz wprowadzenia znacznych zmian

do złożonych procedur, a także szerokiej zmiany świadomościowej, ponieważ brak informacji i bardziej szczegółowej wiedzy z zakresu energooszczędności i celów na 2030 r. pozostaje dużym obciążeniem dla administracji publicznej oraz jej zasobów. Brak odpowiednio wykwalifikowanych urzędników publicznych i zaawansowany wiekiem personel stanowią problem we wszystkich krajach partnerskich na każdym poziomie administracji, podobnie jak niedobór kadr administracyjnych oraz potrzeba nieustannego podnoszenia ich kwalifikacji. Tymczasem bez skutecznego wdrażania miejskich strategii renowacji, za które kadry te odpowiadają, państwa członkowskie nie będą w stanie osiągnąć swoich celów w zakresie oszczędności energii.

”

Zgodnie z nowymi przepisami przyjętymi przez PE, wprowadzającymi zmiany do dyrektywy w sprawie charakterystyki energetycznej budynków do 2050 r. - sektor budownictwa ma stać się neutralny dla klimatu dzięki redukcji zużycia energii i emisji gazów cieplarnianych

W Polsce stowarzyszenia branżowe oraz Sektorowa Rada ds. Kompetencji w Budownictwie zdecydowanie wskazują na potrzebę wzmocnienia kształcenia ustawicznego pracowników, zarówno budowlanych, jak i administracji publicznej. W praktyce w przypadku branży budowlanej jest to jednak bardzo trudne, gdyż pracownicy nie są związani umowami lojalnościowymi, bardzo często nie pracują na etatach i jeżeli pracodawca poniesie koszty szkoleń, nie ma pewności, że będzie później miał okazję wykorzystać nowe kompetencje pracownika. Ponadto większość polskich firm budowlanych to małe przedsiębiorstwa, w związku z czym na budowie jest często tak niewielu pracowników, że trudno sobie pozwolić na zwolnienie kogoś z nich z pracy, aby odbył szkolenie. Tymczasem niski poziom wiedzy po stronie wykonawców przekłada się bezpośrednio na błędy w projektowa-

niu i realizacji działań modernizacyjnych, co wpływa na pogorszenie parametrów budynku.

Niezbędne jest również ciągłe kształcenie pracowników administracji publicznej, aby byli na bieżąco z nowymi przepisami, nowymi technologiami i wymaganiami dotyczącymi renowacji budynków użyteczności publicznej, a w konsekwencji potrafili nadzorować zleconą pracę oraz mieli świadomość uzyskanych dzięki niej korzyści i potrafili wyegzekwować ich uzyskanie.

Dlatego właśnie tak ważne jest, aby program budowania potencjału miejskich decydentów i urzędników, zaangażowanych w procesy modernizacji publicznych zasobów budowlanych, obejmował: holistyczne podejście do charakterystyki energetycznej budyn-

ku (wprowadzenie do zasady D.N.S.H. - nieczynienia poważnej szkody środowisku i wymogów C.A.M. - minimalne kryteria środowiskowe), zapoznanie się z prawem budowlanym i kluczowymi zasadami efektywności energetycznej oraz BAT (najlepszymi dostępnymi technikami), połączenie nowoczesnej renowacji z szeroko rozumianą informatyzacją zarówno pracy, jak i remontowanych budynków, a także dobre praktyki i studia przypadków. Jego celem ma być kształtowanie zdolności do integrowania różnych podejść oraz środków inwestycyjnych i miękkich, umiejętności zarządzania projektami, planowania, wdrażania, monitorowania i oceny projektów budowlanych, zapewnienia odpowiedniego finansowania (również innego niż tradycyjne bezzwrotne dotacje) oraz nawiązania dobrej komunikacji z odpowiednimi interesariuszami, w tym z wykonawcą.

Szkolenia powinny dotyczyć szerokiego spectrum szczegółowo omawianych zagadnień: termomodernizacji (technik i materiałów termoizolacyjnych), metod redukcji śladu węglowego; integracji systemów energetycznych w urządzeniach OZE; zastosowania nowoczesnych rozwiązań informatycznych i procesów cyfryzacji, takich jak BIM i oprogramowanie budowlane; zarządzania z wykorzystaniem narzędzi analitycznych i behawioralnych; a także nowoczesnych rozwiązań budowlanych wykraczających poza budownictwo energooszczędne (np. budynki zrównoważone, budynki zdrowe, budynki odporne na zmiany klimatu). Zdecydowanie zalecane jest również zwiększenie nacisku na kształtowanie umiejętności miękkich, m. in. takich jak: komunikacja międzyludzka, praca zespołowa, umiejętności analityczne, czy rozwiązywania konfliktów.

Relacje interpersonalne powinny być nieodłącznym elementem szkolenia, gdyż pomagają w utrzymaniu dobrego kontaktu między zaangażowanymi stronami i budowaniu zrozumienia oraz porozumienia między przedstawicielami administracji, a specjalistami ds. budownictwa.

Program budowania potencjału powinien uwzględniać również obecne unijne i krajowe ramy prawne i strategię (w tym Zielony Ład UE, RenovationWave, RePowerEU), trendy (m. in. zasady gospodarki o obiegu zamkniętym), bariery napotymane przez władze publiczne zaangażowane lub chcące się zaangażować w renowację budynków publicznych, a także wykorzystywać istniejące możliwości. Bardzo ważnym jego aspektem są procedury przetargowe, których wyniki obecnie często nie są satysfakcjonujące

zarówno dla inwestora publicznego, jak i prywatnego wykonawcy. Ważne jest, aby budować umiejętności obu stron w zakresie skutecznej komunikacji i współpracy dla wspólnej korzyści, a także odpowiednio skonstruować wszystkie formalności, procedury przekazywania funduszy, gwarancje, w reakcji na zmiany na rynku energii i budownictwa, itp., aby nie generować konfliktów ani trudności dla żadnej ze stron kontraktu, zapewniając wysoką wydajność procesu renowacji i dobre długoterminowe jego rezultaty.

Szczególną uwagę należy zwrócić na renowację budynków dziedzictwa kulturowego i ich ochronę - proces termomodernizacji zabytków i obiektów kultury musi bowiem przebiegać zgodnie z Ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków. Trudność w pozyskaniu środków i wsparcia finansowego z przekrojowych programów krajowych i unijnych na tego typu inwestycje wynika tu z braku możli-

dejmowania decyzji, procedur odbioru technicznego, itp.

Zebrane w wywiadach, ankietach i podczas spotkań okrągłego stołu spostrzeżenia przedstawicieli sektora budowlanego oraz władz samorządowych pozwoliły partnerom projektu CaPABLE nie tylko zdiagnozować aktualny stan renowacji zasobów publicznych we Włoszech, Grecji, Polsce i Słowenii, ale także zidentyfikować bieżące potrzeby w zakresie kształcenia i szkolenia zawodowego oraz oczekiwanego zakresu programu szkoleniowego adresowanego do urzędników i decydentów lokalnych (poradnik CaPABLE dostępny na www.pnec.org.pl). Jego pilne opracowanie we współpracy zarówno z przedstawicielami władz publicznych, jak i innymi ekspertami, w tym ds. finansowania, komunikacji, a także z sektora budowlanego, edukacyjnego, itp. - z pewnością wykracza poza ramy

Szczególną uwagę należy zwrócić na renowację budynków dziedzictwa kulturowego i ich ochronę - proces termomodernizacji zabytków i obiektów kultury musi bowiem przebiegać zgodnie z Ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków

wości osiągnięcia wymaganych parametrów efektywności energetycznej.

Duże znaczenie ma zapewnienie spójnego podejścia pracowników administracji publicznej do planowania, wdrażania i monitorowania projektów renowacji energetycznej. Poza perspektywą budowania potencjału ważne jest również zapewnienie jasnego przydziału zadań i podziału kompetencji między pracownikami działów inwestycji, gospodarki komunalnej i innych odpowiednich działów, zapewnienie płynnego po-

czasowe i możliwości jednego projektu, niemniej jest konieczne i naglące z uwagi na konieczność przyspieszenia i usprawnienia procesu renowacji budynków. Zgodnie z nowymi przepisami przyjętymi przez PE, wprowadzającymi zmiany do dyrektywy w sprawie charakterystyki energetycznej budynków do 2050 r. - sektor budownictwa ma stać się neutralny dla klimatu dzięki redukcji zużycia energii i emisji gazów cieplarnianych. □

Dofinansowane przez
Unię Europejską

